

Nummer 12 2021

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

Ökad konsumtion lyfte
ekonomin

Förändringar inom den
ekonomiska företagsstatistiken

SCB

Innehåll

Månadsöversikt oktober 2021	3
Läget i ekonomin	4
Ökad konsumtion lyfte ekonomin	4
Översyn av statistiska enheter	7
Förändringar inom den ekonomiska företagsstatistiken.....	7
Fördjupning del 1	9
Statistiska vägval - institutionell eller funktionell statistik?	9
Fördjupning del 2	15
Ökad globalisering ställer nya krav på den ekonomiska statistiken..	15
Fördjupning del 3	20
Industrins andel av den svenska ekonomin kommer att öka	20
Internationell utblick	26
Kraftigt ökade energipriser i Europa	26
Indikatorer för Sverige, EU och USA	27

Om Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv

Det huvudsakliga målet med tidskriften är att ge en helhetsbild över ekonomin utifrån den ekonomiska statistiken. Detta kompletteras med fördjupningar inom olika områden samt en internationell utblick.

Från och med januari 2021 har tidskriften SCB-Indikatorer slagits ihop med Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv.

Publicering sker månadsvis, med ett uppehåll i juli.

Vi tar gärna emot synpunkter och kan hjälpa till med att ta fram data vid behov. Kontakta oss via e-post på ekstat@scb.se.

Fler diagram med [konjunkturindikatorer finns här](#).

Månadsöversikt oktober 2021

Indikatorer	Jämfört med föregående månad (procent) ¹⁾	Jämfört med motsvarande månad föreg år (procent) ²⁾	Jämfört med föregående månad	Jämfört med motsvarande månad föreg år
BNP-indikator månad	1,2	4,8	+	+
Näringsliv				
Näringslivets produktion	1,5	6,4	+	+
Industrins produktion	1,3	3,7	+	+
Industrins ordergång	4,9	6,8	+	+
Tjänsteproduktion	2,1	7,8	+	+
Handel och konsumtion				
Hushållens konsumtion	0,8	5,5	+	+
Detaljhandelns försäljning	0,4	5,2	+	+
Utrikeshandel				
Varuexport ³⁾	0,6	12,9	+	+
Varuimport ³⁾	0,7	15,9	+	+
Priser				
Konsumentpriser (KPIF)	0,2	3,1	●	+
Producentpriser	0,1	16,8	●	+
Arbetsmarknad⁴⁾				
Sysselsättningsgrad ⁵⁾	0,1	..	●	..
Arbetslöshetstalet ⁶⁾	-0,1	..	●	..
Arbetade timmar ⁷⁾	0,1	..	●	..

1) Kalenderkorrigerat och säsongrensat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

2) Kalenderkorrigerat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

3) Löpande priser, okorrigerat. Månadsförändring avser trend.

4) Årsutvecklingen för arbetsmarknadsindikatorerna publiceras inte för tillfället på grund av definitionsförändringar som införts i Arbetskraftsundersökningen från och med januari 2021. Detta medför att siffrorna inte är jämförbara med tidigare år.

5) Sysselsättning som andel av befolkningen 15–74 år. Förändring i procentenheter. Uppgifterna baserar sig på säsongrensade och utjämnade data.

6) Arbetslöshet som andel av arbetskraften 15–74 år. Förändring i procentenheter. Uppgifterna baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Symboler anges med omvänt tecken.

7) Arbetade timmar 15–74 år (inklusive sysselsatta utomlands). Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på kalenderkorrigerade data.

Symbolerna betyder:

 Ökning (Förändringstal högre än 0,2 procent)

 Oförändrat (Förändringstal -0,2–0,2 procent)

 Minskning (Förändringstal lägre än -0,2 procent)

Läget i ekonomin

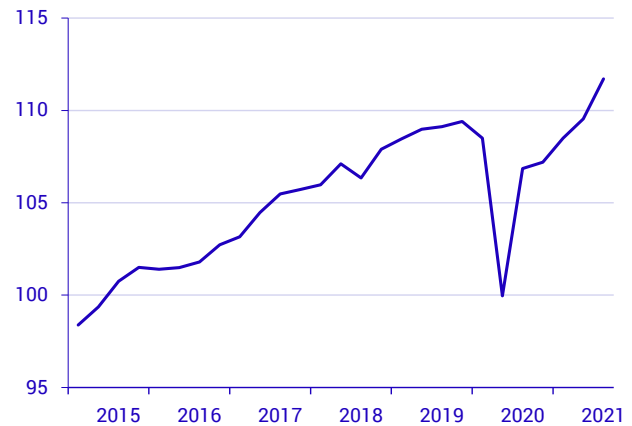
Ökad konsumtion lyfte ekonomin

Den svenska ekonomin visade god tillväxt även tredje kvartalet i år. Enligt nationalräkenskaperna var det framför allt ökad hushållskonsumtion som bidrog. Bidraget från utrikeshandeln var negativt då exporten endast steg svagt medan importen ökade betydligt mer. Månadsindikatorerna för oktober visade att den ekonomiska aktiviteten fortsatte uppåt på bred front.

Den ordinarie kvartalsberäkningen av nationalräkenskaperna bekräftade till stora delar bilden som presenterades tidigare genom den preliminära BNP-indikatorn. BNP-tillväxten för tredje kvartalet var 2,0 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Jämfört med tredje kvartalet i fjol var BNP-tillväxten 4,7 procent efter kalenderkorrigering. Det är historiskt sett en mycket hög tillväxttakt även om det var klart lägre än andra kvartalet 2021 då årstillväxten lyftes av att motsvarande kvartal 2020 var extremt svagt på grund av pandemins utbrott.

Sveriges BNP har ökat de fem senaste kvartalerna, även om det endast var en marginell uppgång fjärde kvartalet i fjol då den ekonomiska aktiviteten dämpades till följd av pandemins andra våg och nya restriktioner i samhället.

Sveriges BNP har ökat fem kvartal i rad
BNP, Index 2015=100, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Under 2021 har återhämtningen tagit ny fart och nivån, justerat för säsongsvariationer, ligger nu klart över den som rådde innan pandemin. Flera branscher som drabbades hårt i inledningen av pandemin har kommit på fötter. Det gäller exempelvis hotell- och restaurangbranschen.

+2,0 %

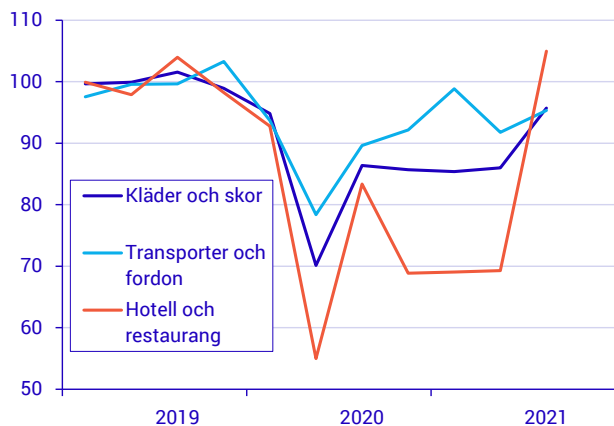
BNP-ökning tredje kvartalet 2021
jämfört med kvartalet innan

Hushållskonsumtionen ökade starkt

Det som framför allt drev utvecklingen tredje kvartalet var ökad hushållskonsumtion. Det var flera delar som bidrog till denna uppgång men särskilt stark var konsumtionen av hotell- och restaurangbesök. Även konsumtionen av kläder och skor steg, efter att den tidigare minskat till följd av pandemin. Dessutom ökade transporter (där även fordonsinköp ingår) något efter nedgången förra kvartalet. Detta indikerar att hushållens resande ökat i takt med att vaccinationsgraden stigit och restriktionerna lättats. Såväl konsumtionen av kläder och skor samt transporter och fordon har dock en liten bit kvar till nivån från 2019.

Kraftig uppgång för hotell och restaurang tredje kvartalet

Hushållskonsumtion. Index 2019=100, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

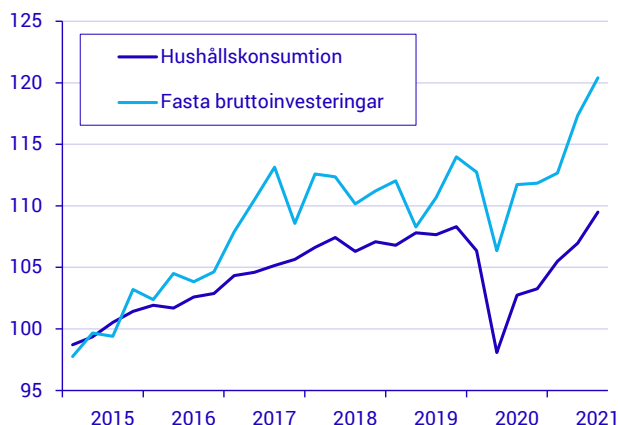
Även investeringarna gick upp

Investeringarna bidrog också till att lyfta BNP. De fasta bruttoinvesteringarna ökade rejält, trots att det även andra kvartalet var en stark uppgång. Då var det maskininvesteringarna som var drivande. Tredje kvartalet fortsatte dessa upp men relativt måttligt.

Det var istället byggnadsinvesteringar som bidrog mest till BNP-tillväxten tredje kvartalet, även om investeringarna i immateriella tillgångar ökade mest procentuellt sett. Även lagerinvesteringarna hade en betydande positiv effekt på BNP på grund av ökade lager inom handeln.

Investeringarna fortsatte att öka

Index 2015=100, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

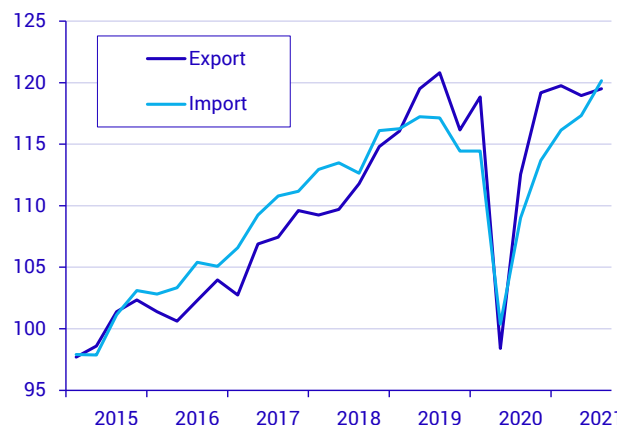
Negativt bidrag från nettoexporten

Utrikeshandeln tyngde däremot BNP-utvecklingen tredje kvartalet, i och med att bidraget från nettoexporten var negativt. Studerar man exporten

och importen var för sig ser man att importen fortsatte att stiga medan exporten planat ut de senaste kvartalen. Varuexporten minskade något både andra och tredje kvartalet medan tjänsteexporten steg tredje kvartalet efter två kvartal med nedgång. Importen av både varor och tjänster har däremot ökat fler kvartal i rad.

Exporten planar ut medan importen växer

Index 2015=100, säsongrensade värden

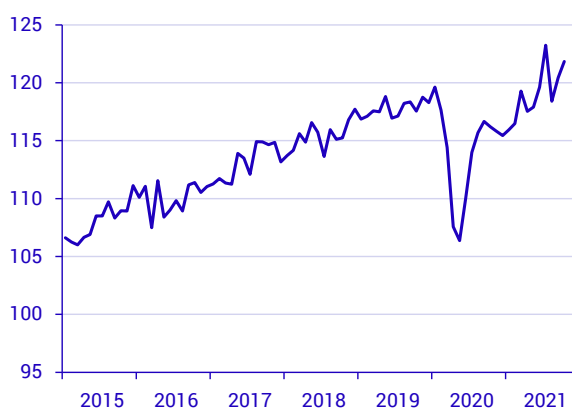
Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

BNP-indikatorn steg i oktober

Den månadsvisa BNP-indikatorn steg med 1,2 procent i oktober jämfört med september, säsongrensat. Det var andra månaden i rad med uppgång och betyder att den ekonomiska aktiviteten nästan är tillbaka på toppnoteringen, justerat för säsongsvariationer, från juli i år.

BNP-indikatorn fortsatte upp i oktober

Index 2011=100, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

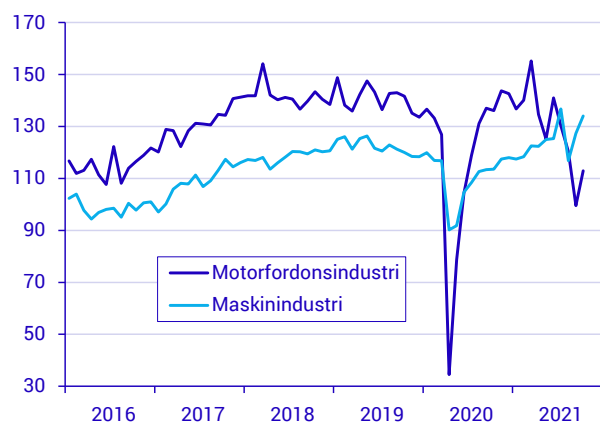
Både industrin och tjänsterna ökade

Tittar man på olika månadsindikatorer ser man att det var en bred uppgång i oktober. Det illustreras tydligt i månadsöversikten på sidan 3. Samtliga indikatorer hade en positiv (eller oförändrad) utveckling på månadsbasis och fortsatt höga tillväxttall i årstakt.

”Fordonsindustrin återhämtades något efter rejäla produktionsminskningar i augusti och september”

Inom näringslivet steg produktionen i oktober i såväl industrin som tjänstebranscherna. Fordonsindustrin återhämtades något efter rejäla produktionsminskningar i augusti och september, då produktionen tillfälligt stoppades i flera fabriker. Även andra stora delbranscher som kemi och läkemedel liksom maskinindustrin höjde produktionsvolymen. Inom stål- och metallverk minskade däremot produktionen något i oktober och precis som för fordonsindustrin ligger volymerna klart under nivån från början av året.

Ökad produktion av fordon och maskiner
Index 2015=100, säsongrensade värden

Källa: Produktionsvärdeindex (SCB)

Även de flesta tjänstebranscherna hade ökad aktivitet i oktober. Informations- och kommunikationsbranschen har gått starkt i stort sett sedan pandemin startade förra våren. Tjänsteproduktionen i denna delbransch minskade dock något i augusti och september men vände nu åter uppåt. Trots uppgången i oktober låg

produktionen en bit under julisiffran. Hotell- och restaurangbranschen noterade ett kraftigt uppsving i juni och juli men efter två månader med viss tillbakagång vände det åter uppåt i oktober.

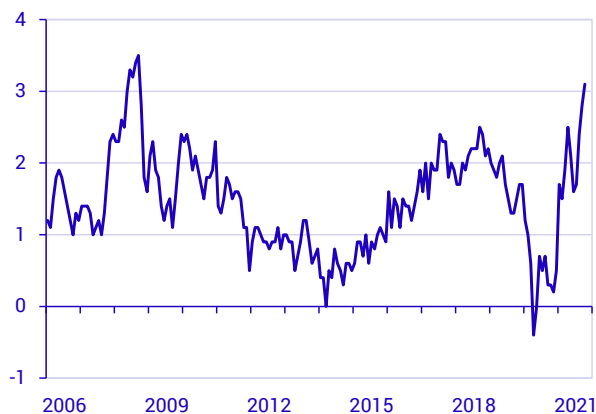
Inflationen stiger allt mer

I oktober fortsatte inflationen att stiga i Sverige. Enligt konsumentprisindex med fast ränta, KPIF, var prisökningstakten 3,1 procent jämfört med oktober i fjol. Det är den högsta inflationstakten som uppmätts sedan 2008.

Den främsta orsaken till detta är kraftigt stigande energipriser. Trots att det var en nedgång i oktober, jämfört med september, så har elpriserna ökat drygt 20 procent det senaste året. Priserna på drivmedel har under samma period stigit med över 30 procent. I oktober bidrog även gruppen rekreation och kultur positivt där prishöjningar på exempelvis bio, teater och idrottsevenemang kan vara kopplade till lättnader i restriktionerna.

Högsta inflationstakten sedan 2008

Konsumentprisindex med fast ränta, KPIF. Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Källa: Konsumentprisindex (SCB)

I månadens internationella artikel på sidan 26 kan man läsa mer om inflationsutvecklingen i Europa. Bilden är liknande i de flesta länder, där inflationen tagit fart i takt med att den ekonomiska aktiviteten ökat. Stigande energipriser är den främsta anledningen.

Kontaktperson: Johannes Holmberg 010-479 45 11

Översyn av statistiska enheter

Förändringar inom den ekonomiska företagsstatistiken

En ny tillämpning av statistiska enheter kommer att börja implementeras i företagsregistren och den ekonomiska företagsstatistiken. Det kommer att innebära vissa förändringar i hur statistiken ska tolkas och kan användas. Förändringarna ska börja införas successivt under 2022.

Den ekonomiska statistiken står inför stora förändringar från och med nästa år. Detta gick bland annat att läsa om i [Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv nummer 4 2021](#).

Bakgrunden till förändringen är en harmonisering av den europeiska företagsstatistiken som drivits på av EU:s statistikmyndighet Eurostat. Målsättningen är att på ett bättre sätt beskriva den ekonomiska verkligheten och skapa underlag för bättre analyser. Det kommer även att förbättra möjligheterna för att besvara frågor om entreprenörskap och inom vilka storleksklasser och branscher som det sker utveckling och tillväxt.

Den nya tillämpningen av statistiska enheter innebär att vi kommer att få en mer träffande beskrivning av företagen och aktiviteterna i ekonomin. Vi kommer också få en större stabilitet vilket ökar möjligheten att jämföra och följa företag över tid. Eftersom statistiska enheter är internationellt harmoniserade innebär förändringarna också ökad jämförbarhet mellan länder.

Införandet sker under åren 2022–2024

Den nya tillämpningen av statistiska enheter kommer att börja införas successivt under 2022. Nationalräkenskaperna planerar att ta in förändringarna i samband med den allmänna översynen som genomförs under 2024. I den allmänna översynen ses tidsserierna över för att hantera tidsseriebrott i nationalräkenskaperna.

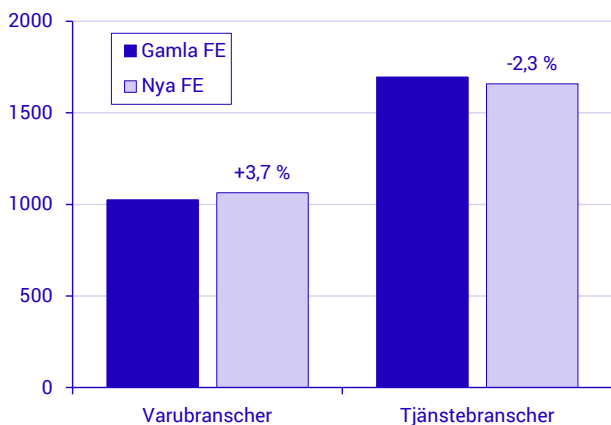
Tidslinje över införande av ny tillämpning av statistiska enheter
Tidpunkterna avser vilket referensår som förändringarna tidigast kommer att införas

I samband med att den nya tillämpningen tas in i statistiken är det viktigt att försöka hantera de tidsseriebrott som kan uppstå på ett ändamålsenligt sätt.

Följande fördjupningsartiklar har som målsättning att berätta mer om bakgrunden, arbetet och effekter av förändringen. I del 1 beskrivs termer som institutionell och funktionell statistik, del 2 beskriver arbetet med profilering och del 3 visar effekter på statistiken med nya statistiska enheter. En effekt är att förädlingsvärdet i de varuproducerande branscherna ökar något medan det minskar i tjänstebranscherna, i statistik baserad på företagsenheter.

Varubranscherna ökar medan tjänstebranscherna minskar
Förädlingsvärde i miljarder kronor samt procentuell förändring när nya företagsenheter används

Källa: Företagens ekonomi 2018 och Structural Business Statistics 2018

Kontaktperson: Rickard Bengtsberg 010-479 48 51

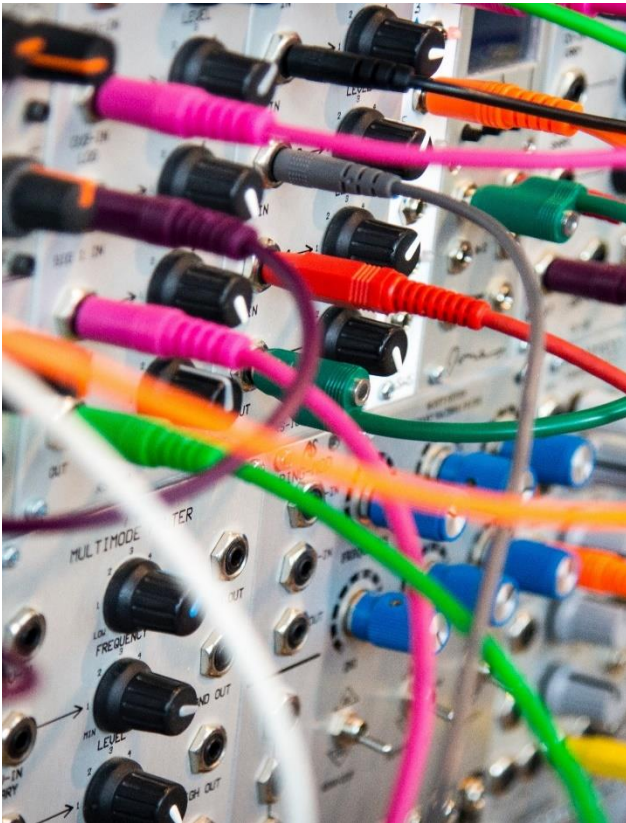
Begrepp och förklaringar

Eurostat

Eurostat är EU:s statistikkontor och ansvarar för att producera europeisk statistik tillsammans med de nationella statistikmyndigheterna inom ramen för det europeiska statistiksystemet (ESS).

Referensår

Med referensår menas det år som statistiken har för avsikt att spegla.

Det ekonomiska kretsloppet

Det ekonomiska kretsloppet brukar ofta visas som ett hjul som består av sektorer i ekonomin samt vilka flöden som sker mellan dem. Ekonomin kan grovt delas upp i fyra sektorer om man bortser från utlandet:

- Finansiella bolagssektorn
- Icke-finansiella bolagssektorn
- Offentliga sektorn
- Hushållssektorn (inkl. hushållens icke-vinstdrivande organisationer, HIO)

Dessa sektorer interagerar med varandra genom att det sker flöden av varor, tjänster och kapital mellan dem. Till exempel så säljer hushållen sin arbetskraft till den icke-finansiella sektorn och erhåller i sin tur lön. För lönen köper hushållen sedan varor och tjänster. Penningkapital förs på så sätt tillbaka till den icke-finansiella sektorn. Den finansiella sektorn lånar ut kapital och erhåller ränta eller tar emot sparande och betalar ränta. Den offentliga sektorn tar emot skatt och ger bidrag samt samhällsservice tillbaka.

Fördjupning del 1

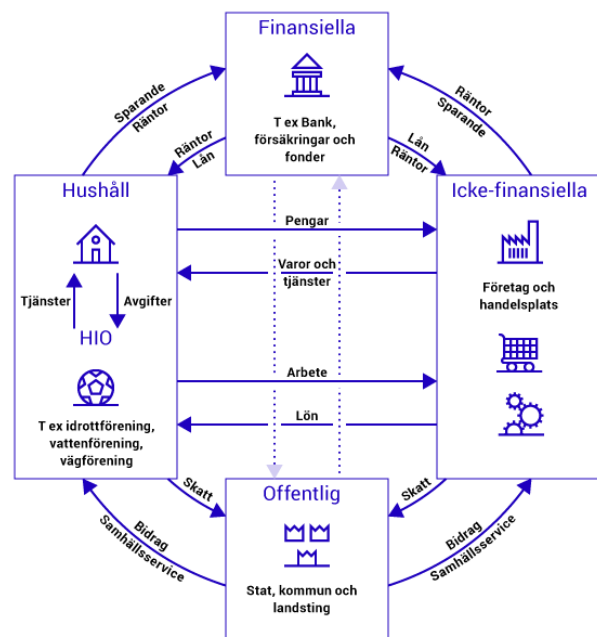
Statistiska vägval - institutionell eller funktionell statistik?

Den institutionella statistiken beskriver aktörerna i ekonomin. Då är det företagsenhet som är den viktigaste statistiska enheten. Den funktionella statistiken beskriver aktiviteterna i ekonomin. Då är verksamhetsenheten viktigast.

Det övergripande syftet med den ekonomiska företagsstatistiken är att beskriva och spegla utvecklingen i ekonomin samt fånga trender och fenomen. Beroende på vad som ska beskrivas så måste det ske vägval som både ger och begränsar möjligheterna att fånga olika aspekter av ekonomin.

Det ekonomiska kretsloppet

Ekonomin beskriven som sektorer samt flöden mellan dessa

Källa: SCB

Statistikens utmaningar

Den största utmaningen för all statistik är att hitta modeller för att fånga det fenomen som statistiken ska beskriva. För den ekonomiska företagsstatistiken är det framför allt två huvudaspekter som påverkar valet av modell. Ska statistiken fokusera på institutionerna (aktörerna) i ekonomin, eller ska den fokusera på vad de gör (aktiviteten)? Statistik vars syfte är att spegla aktörerna/beslutsfattarna i ekonomin kallas institutionell statistik medan statistik vars syfte är att spegla aktiviteterna kallas funktionell statistik.

Den institutionella och den funktionella statistiken skiljer sig åt i vad de avser att beskriva. Syftet med den institutionella statistiken är att beskriva institutionen, det vill säga företaget, organisationen eller hushållet i egenskap av beslutsfattare över hur resurser används och hur resultatet ska fördelas mellan konsumtion, utdelning och sparande. Den funktionella statistiken vill beskriva det som institutionen gör, till exempel vad den producerar, vilken input produktionen kräver och vilket värde som genereras.

När vi försöker fånga aktörerna och aktiviteterna måste vi dock i båda fallen av praktiska skäl hålla oss till de administrativa eller juridiska enheter som vi har i våra register. Så trots att de teoretiska begreppen aktör och aktivitet i någon mening är av olika typ (den första **är** medan den andra **sker**) så fångar vi dem med samma juridiska enheter om än i olika sammansättningar och uppdelningar.

Juridiska enheter med ett organisationsnummer är skapade av en administrativ anledning, till exempel för att betala skatt, fungera som arbetsgivare eller äga kapital, inventarier och rättigheter. I statistisk mening uppfyller en juridisk enhet inte nödvändigtvis alla de krav som finns för att skapa meningsfull statistik. Därför finns det statistiska enheter som är internationellt definierade i syfte att skapa meningsfull statistik. De två viktigaste statistiska enheterna är **Företagsenhet** (FE) och **Verksamhetsenhet** (VE).

Företagsenheten representerar en institution och ska uppfylla kriterierna:

- Den ska producera en vara eller tjänst som är tillgänglig på en marknad.
- Den ska även ha kontroll över sina resurser och sitt beslutsfattande.

Företagsenheten grupperar samman de verksamheter som krävs för att kunna producera en vara eller tjänst och ska ha en viss grad av självständighet i förfogandet av resurser för produktionen. Genom att gruppera samman juridiska enheter som hör ihop till en företagsenhet så skapas en enhet som uppfyller principerna i punkterna ovan. Företagsenheten kan alltså bestå av **en** eller **flera** juridiska enheter.

Verksamhetsenheten är en enhet som är skapad för att bättre beskriva de aktiviteter som utförs av företagen. För att få mer renodlad statistik fördelad på branscher kan därför en företagsenhet delas upp i två eller flera verksamhetsenheter. Teoretiskt kan till exempel en bensinmack ses som ett café, en biltvätt och en detaljhandel. En verksamhetsenhet kan vara lika med **en** juridisk enhet eller en avgränsad **del** av en juridisk enhet.

Juridisk enhet

Juridisk enhet är en administrativ enhet. Den används vanligtvis inte vid framställning av statistik.

De juridiska enheterna omfattar:

- alla juridiska personer
- fysiska personer som har inregistrerad firma och/eller är arbetsgivare och/eller är momsregistrerade och/eller F-skatteregistrerade
- dödsbon som är arbetsgivare och/eller är momsregistrerade.

En juridisk enhet är en enhet som har vissa rättigheter och skyldigheter. Den har:

- rätt att äga
- rätt att bedriva verksamhet
- rätt att ingå kontrakt med tredje part
- rätt att juridiskt försvara sina intressen
- rätt att kontrollera sina tillgångar och resurser.

Bransch och sektor

För att få en meningsfull statistik som kan spegla fenomen och trender i samhället så behöver den delas upp i branscher och sektorer.

[Standard för svensk näringsgrensindelning \(SNI\)](#) är den svenska tillämpningen av den europeiska standarden [NACE](#) för klassificering av enheter efter vilken verksamhet de bedriver, det vill säga bransch. Varje juridisk och statistisk enhet får en bransch som speglar den huvudsakliga eller primära verksamheten. En företagsenhet som består av flera verksamheter har en primär bransch och kan ha en eller flera sekundära branscher. En verksamhetsenhet kan däremot bara ha en bransch. I praktiken görs det dock en avvägning mellan vad som ger effekt på statistiken och vad som är praktiskt möjligt att förvalta och hantera, när verksamhetsenheter skapas.

[Standard för institutionell sektorindelning \(INSEKT\)](#), är en klassificering av institutionella enheter, exempelvis bolag, myndigheter och hushåll. Den baseras på [European system of national and regional accounts - ESA 2010](#). Institutionella enheter allokeras till en sektor beroende på vilken typ av ekonomisk aktivitet de bedriver, se beskrivningen av det ekonomiska kretsloppet i artikelns inledning. Bolag, icke-vinstdrivande organisationer, offentliga enheter och hushåll skiljer sig åt till sin natur vad gäller ekonomiska mål, funktion och ekonomiskt beteende. I INSEKT finns fem övergripande sektorer förutom utlandet:

- Icke-finansiella bolagssektorn
- Finansiella bolagssektorn
- Offentlig förvaltning
- Hushållssektorn
- Icke-vinstdrivande organisationer som betjänar hushållssektorn

Dessa delas i sin tur upp i undersektorer och delsektorer.

Alla enheter förs till en huvudsaklig bransch och en institutionell sektor som representerar den huvudsakliga aktiviteten och den institutionella tillhörigheten.

Institutionell statistik

Institutionell statistik syftar till att ge en övergripande och heltäckande bild av aktörerna i ekonomin.

- Aktörerna är företag, ideella organisationer, myndigheter, hushåll och andra institutioner som har möjlighet att fatta självständiga beslut om sitt agerande i ekonomin.
- Relevant information gäller ekonomisk information som avser aktören som helhet och dess relationer med andra aktörer i ekonomin.
- Statistiken handlar till exempel om inkomster, skatter, finansiella tillgångar och skulder, investeringar i forskning och utveckling samt antal anställda.

Företagsenheten, eller motsvarande enhet inom andra sektorer, utgör den huvudsakliga statistiska enheten för den institutionella statistiken. Företaget beslutar om de resurser det har till förfogande och i vilken verksamhet som de ska användas inom. Ett företag kan ofta vara verksam i flera branscher. För att kunna analysera finansiella tillgångar och skulder tillsammans med uppgifter om verksamheten (samanvändbarhet) kan det därför vara nödvändigt att tilldela företaget en huvudsaklig bransch. På detta sätt blir det möjligt att dela upp en sektor i flera verksamhetsområden/branscher. Ett annat sätt är att dela in en sektor i flera delsektorer och det görs till exempel för den finansiella sektorn.

Exempel på institutionell statistik är balansstatistik, företagsdemografi samt företagens ekonomi (FEK) baserad på företagsenheter.

Funktionell statistik

Funktionell statistik syftar till att beskriva ekonomin med statistik om ekonomiska aktiviteter.

- En ekonomisk aktivitet genomförs när en aktör kombinerar resurser så som kapital, råvaror, halvfabrikat och arbetskraft för att producera en vara eller en tjänst.
- Informationsbehovet gäller input, output och genererat värde i de ekonomiska

aktiviteterna, samt aktiviteternas kopplingar till varandra.

- Centrala variabler är bland annat insats av varor och tjänster, arbetskraftskostnader, bruttoinvesteringar och förädlingsvärde.

Eftersom syftet med den funktionella statistiken är att beskriva de enskilda aktiviteterna i ekonomin är det nödvändigt att uppgifterna som samlas in är så specifika för just de aktiviteter som ska beskrivas. Då är verksamhetsenheten en mer representativ statistisk enhet än företagsenheten eftersom verksamhetsenheten i huvudsak är verksam i en bransch. En verksamhetsenhet, som i teorin är en avgränsad del av företagsenhet, ingår i samma sektor som företagsenheten.

Exempel på funktionell statistik är nationalräkenskapernas produkträkenskaper samt produktionsvärdeindex.

Relationen mellan enheter

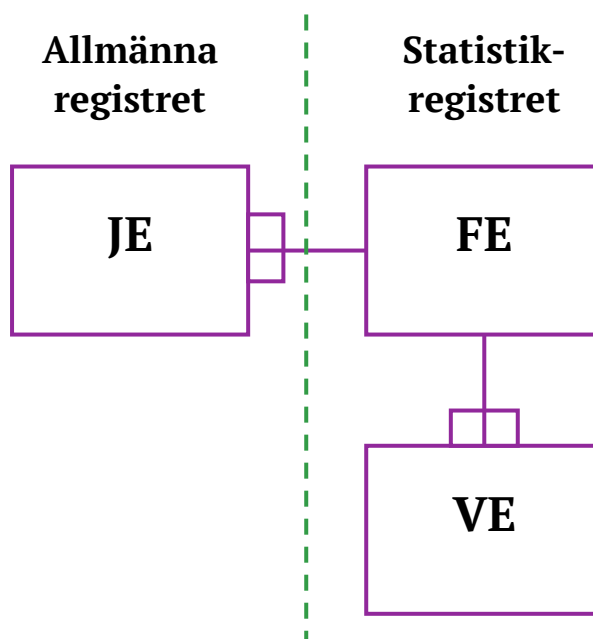
Juridisk enhet (JE) är den enheten som finns i det allmänna företagsregistret¹ och den enhet som bolagen oftast känner igen sig i. Företagsenheten (FE) finns i det statistiska registret och består av en eller flera juridiska enheter. Verksamhetsenheten återfinns också i det statistiska registret. Relationen mellan verksamhetsenhet och företagsenhet är att en företagsenhet består av en eller flera verksamhetsenheter.

Bolag

Ett bolag är ett samarbete som regleras av avtal mellan fysiska och/eller juridiska personer för ett gemensamt ändamål (ofta ekonomisk vinning). Det är inte nödvändigt att driva ett bolag i någon särskild juridisk form. I dagligt tal används ofta bolag om juridisk enhet.

Relation mellan enheter

Skiss över relation mellan statistiska enheter

Juridisk enhet och verksamhetsenhet har ingen direkt relation utan är kopplade till varandra genom sina relationer till företagsenheten. I praktiken är det dock oftast så att en juridisk enhet blir lika med en verksamhetsenhet inom företagsenheten.

Ökade skillnader i företagsstatistiken

Skillnaderna mellan den institutionella och funktionella statistiken kommer att öka med en ny tillämpning av statistiska enheter. Det är huvudsakligen två aspekter som påverkar skillnaderna mellan de två perspektiven, bransch och konsolidering.

Bransch i den institutionella statistiken speglar den primära aktiviteten, det vill säga den aktivitet som bidrar mest till förädlingsvärdet. Som exempel kan vi ta en industrikoncern som vid sidan av tillverkning också har en försäljningsorganisation.

¹ Statistiska Centralbyrån ansvarar för det allmänna företagsregistret, enligt [förordning \(1984:692\) om det allmänna företagsregistret](#)

Företagsenheten skulle troligtvis klassificeras som industriell tillverkning.

Bransch i den funktionella statistiken ska spegla aktiviteten och baseras på verksamhetsenheter. Eftersom verksamhetsenheten endast kan ha en branschklassificering så delas industrikoncernen upp i två verksamhetsenheter som sysslar med industriell tillverkning respektive försäljning. Alla intressevariabler, till exempel nettoomsättning eller antal anställda, kopplas till respektive enhet. I den institutionella statistiken tillskrivs allt till industrin, det vill säga all nettoomsättning räknas inom industrin och samtliga anställda arbetar inom industrin. I den funktionella statistiken fördelas nettoomsättningen efter i vilken verksamhet den uppstår och antal anställda delas upp efter samma princip. Alla variabler på branschnivå skiljer sig åt beroende på om statistiken baseras på företagsenhet eller verksamhetsenhet. Den situationen finns redan i dag men kommer att förstärkas när de nya tillämpningarna av statistiska enheter implementeras.

Konsolidering uppstår när enheter som grupperas samman inom en statistisk enhet har interna transaktioner och förhållanden. Om två juridiska enheter som grupperats samman till en företagsenhet har försäljning mellan varandra så ska den omsättningen räknas bort i statistik baserat på företagsenheter. Nettoomsättning räknas bara vid försäljning till en extern aktör. Så om industrienheten i exemplet ovan säljer sina produkter till försäljningsenheten som sedan säljer produkterna vidare till externa kunder så är det enbart i den sistnämnda försäljningen som nettoomsättningen räknas. Den interna transaktionen räknas bort och nettoomsättningen är konsoliderad för företagsenheten.

Statistik baserad på verksamhetsenheter kommer att skilja sig åt från den baserad på företagsenheter, då transaktioner mellan verksamhetsenheter inom en koncern inte räknas bort. För att återknyta till det tidigare exemplet så ska nettoomsättningen för industrienheten när den säljer till försäljningsenheten räknas fullt ut i industrienheten. För försäljningsenheten ska nettoomsättning från försäljningsenheten till extern kund räknas fullt ut i försäljningsenheten.

Försäljning av samma produkt kan alltså räknas två gånger och gör att nettoomsättningen tenderar att blåsas upp i den funktionella statistiken.

Konsolidering beror också på om variabler är additiva eller icke-additiva. Nettoomsättning är en icke-additiv variabel eftersom interna transaktioner ska räknas bort i en företagsenhet. Förädlingsvärde däremot är en additiv variabel. Förädlingsvärdet ska motsvara värdeökningen som sker på grund av en bearbetningsprocess som till exempel varuproduktion. Förädlingsvärdet kan förenklat räknas fram som försäljningsvärde minus kostnader för inköp av råvaror och material. I försäljningsled motsvaras förädlingsvärdet av handelsmarginal och kan förenklat räknas fram som försäljningsvärde minus inköpskostnad. Så om förädlingsvärdet summeras för två verksamhetsenheter inom samma företagsenhet blir det samma summa som om det skulle mätas direkt för företagsenheten.

För additiva variabler som förädlingsvärde kommer summan för hela ekonomin att vara densamma oavsett om det är baserat på verksamhetsenheter eller företagsenheter. Men fördelningen efter bransch kommer att skilja sig åt.

För icke-additiva variabler som nettoomsättning kommer totalen för hela ekonomin och fördelningen efter bransch att skilja sig åt beroende på om den är framtagen genom företagsenheter eller genom verksamhetsenheter.

Effekter för användning och tolkning av statistik

Genom ett införande av fler komplexa företagsenheter kommer skillnaderna mellan den företagsbaserade och den verksamhetsinriktade statistiken att öka. Det är därför viktigt som användare att förstå vad statistiken beskriver och skillnader mellan olika beskrivningar kan tyckas likartade. Den första frågan som en användare behöver ställa sig är om det är institutionen eller aktiviteten som är intressant, det vill säga **vem** eller **vad**?

Den institutionella statistiken beskriver institutionerna samt deras relation med varandra. Bransch i den institutionella statistiken blir ett

trubbigt begrepp som inte beskriver verksamheten på ett heltäckande sätt eftersom företagsenheterna kommer att ha verksamheter i andra branscher än den bransch som de är klassificerade i, vilket då inte avspeglas i den institutionella statistiken.

Den funktionella statistiken beskriver aktiviteterna i ekonomin. Den är indirekt kopplad till institutionerna genom att en verksamhetsenhet också tillhör en företagsenhet. Men det viktigaste är aktiviteten som utförs, inte vem som utför den. Bransch blir också mycket viktigare i den funktionella statistiken eftersom den är designad för att beskriva aktiviteterna och skapad för aktiviteter fördelade i branscher. Varje enhet har en huvudsaklig bransch och det finns inga ytterligare verksamheter som är tillräckligt betydande för att motivera ytterligare uppdelning.

Förutom att förstå vad statistiken speglar så bör man även undvika att använda institutionell och funktionell statistik tillsammans. På grund av olika branschstrukturer och konsolidering av icke-additiva variabler så kommer statistiken att visa olika resultat för samma variabel.

Kontaktperson: Rickard Bengtsberg 010-479 48 51

Fördjupning del 2

Ökad globalisering ställer nya krav på den ekonomiska statistiken

För att den ekonomiska statistiken ska bli så rättvisande som möjligt behöver SCB kartlägga vilken verksamhet olika företagsgrupper bedriver. Denna arbetsmetod kallas för profilering. Ökad globalisering utgör en stor utmaning i detta arbete.

Under de senaste decennierna har stora multinationella företagsgrupper (MNE:s) blivit alltmer komplexa i sina ägarstrukturer. En ökad grad av globalisering har gjort att en företagsgrupps verksamhet ofta är organiserad i olika juridiska enheter (JE) och i olika länder. Företagsgrupperna lägger verksamheten där det är mest gynnsamt, exempelvis där lönekostnaderna är låga eller i länder med gynnsamma skatteregler. Ägarstrukturerna blir därmed mer komplexa både nationellt och globalt.

Med företagsgrupp avses en gruppering av flera juridiska enheter, ofta lika med en koncern.

Den ekonomiska statistiken ska beskriva utvecklingen i landets ekonomi så noggrant och verklighetsnära som möjligt. Dagens statistiksystem är uppbyggda med information från administrativa register, urvalsundersökningar samt i vissa fall andra datakällor som till exempel butikskassaregister. Uppgifterna avser oftast den juridiska enheten, vilket inte är den mest lämpliga statistiska enheten när det gäller att beskriva företagsgrupper.

Problem som kan uppstå i statistiken om man inte har dessa fenomen i åtanke är till exempel att värden överskattas eller underskattas, redovisas i fel branscher och/eller fel storleksklasser samt tas upp i fel land eller inte alls ingår i statistiken. Sverige och andra länders restriktiva hållning till utbyte av information mellan länderna, i det här fallet information om hur olika företagsgrupper hanteras i statistiken, gör det svårt att komma till en konsistent hantering av dessa mellan olika länder.

Organisation för hantering av stora företag

Statistikmyndigheten SCB inrättade en Storföretagsgrupp för ungefär 15 år sedan. Syftet var att förbättra samarbetet med de stora företagen samt att kontrollera att de uppgifter som lämnas hänger ihop i de olika undersökningarna, vilka utgör ett viktigt underlag till nationalräkenskaperna. Under de senaste åren har fokus alltmer flyttats från enskilda stora företag till hela företagsgrupper.

Andra länder har också olika varianter av den här typen av team. Dessa benämns ofta Large Cases Units (LCU). Eurostat uppmuntrar bildandet av den här typen av team eller nätverk. SCB har tillsammans med några andra länder deltagit i en delvis EU-finansierad utbildningsinsats för att delge erfarenheter till länder som planerar att starta sådana team.

Statistiska enheter

Enligt EU-förordningen om europeisk företagsstatistik (2019/2152, se faktarutan för länk) är det de statistiska enheter som definieras i EU-förordningen (696/93, se faktarutan för länk) som ska användas i den statistik som rapporteras till EU.

Länderna har kommit olika långt med implementeringen av dessa enheter. SCB implementerade de statistiska enheterna Företagsenhet (FE), Verksamhetsenhet (VE) och Lokal verksamhetsenhet (LVE) i Företagsregistret (FDB) för ungefär 20 år sedan. Det finns idag cirka 35 sammansatta FE i FDB, alltså FE som består av flera juridiska enheter.

För att uppnå en mer effektiv produktion av den europeiska företagsstatistiken har en mängd olika åtgärder, samt förändringar i EU-lagstiftningen, genomförts under de senaste åren. När det gäller statistiska enheter har Eurostat påtalat att förordningen från 1993 måste efterlevas bättre. SCB har därför, förutom att delta i det europeiska profileringsarbetet, genomfört ett omfattande utvecklingsarbete med syfte att utveckla metoder för nationell profilering, det vill säga profilering av stora företagsgruppers verksamhet i Sverige.

Vad är profilering?

Vi har i en tidigare artikel beskrivit vad profilering är, se [Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv nummer 1 2018](#). Kort sagt är det en arbetsmetod som handlar om att kartlägga företagsgrupper avseende vilken verksamhet som bedrivs samt interna flöden inom en företagsgrupp. En FE ska ha kontroll över sina resurser och sitt beslutsfattande, det vill säga vara operativt autonoma. Hjälperksamhet, till exempel fastighetsbolag som endast hyr ut sina fastigheter internt inom den svenska delen av företagsgruppen, identifieras för att dessa ska föras till den FE som de betjänar. I möjligaste mån elimineras interna flöden inom den svenska delen av en FE.

SCB har utvecklat metoder och arbetssätt för att hantera den stora massan av små och medelstora företagsgrupper å ena sidan samt ett fåtal, men ekonomiskt betydelsefulla, stora företagsgrupper å andra sidan. Här följer en beskrivning av dessa metoder.

Maskinell profilering

Det finns cirka 60 000 företagsgrupper i Sverige enligt SCB:s koncernregister. Ungefär 70 procent av de anställda inom näringslivet arbetar i en företagsgrupp. Det är inte möjligt, och heller inte nödvändigt, att profilera alla dessa grupper manuellt. Därför genomförs maskinell profilering för den stora massan av företagsgrupper.

Både den maskinella och den manuella profileringen utgår från top-down-metoden, vilken är den metod som rekommenderas i manualen ”European Business profiling” (se faktarutan för länk). Det innebär att man går uppifrån och ned i ägarstrukturen. I den maskinella profileringen finns ett fåtal regler för identifiering av hjälpverksamhet (holdingbolag och vissa typer av fastighetsbolag), dessa åsätts en hjälpkod maskinellt. Det är i dagsläget endast icke-finansiella företag som omfattas av profileringen. Juridiska enheter med annan sektorkod, till exempel finansiella bolag, blir alltid egna FE. Enligt top-down-metoden blir hela företagsgruppen, exklusive bolag med annan sektorkod, en FE.

Manuell profilering

Stora, oftast multinationella företagsgrupper profileras manuellt eftersom deras ägarstrukturer oftast är för komplexa för att den enklare maskinella metoden ska kunna användas. SCB har bedrivit manuell profilering i ungefär fyra år, de första åren som testverksamhet. Vi har under de senaste åren profilerat cirka 600 företagsgrupper per år manuellt. Till det tillkommer bolagiserade verksamheter i kommuner och regioner. Då det manuella profileringsarbetet är tidskrävande har vi minskat antalet manuellt profilerade grupper. Målsättningen är att hålla cirka 300 stora företagsgrupper profilerade, alltså profilera dem årligen. Stora grupper med relativt enkla ägarstrukturer förs till maskinell profilering. Dock profileras alltid de riktigt

stora företagsgrupperna manuellt, oavsett komplexitetsgrad.

Även för manuell profilering används top-down-metoden. Exempel på moment i den manuella profileringen är:

- Med utgångspunkt från SCB:s koncernregister kontrolleras att alla ingående svenska juridiska enheter finns med i ägarstrukturen. Om inte justeras den med ingående juridiska enheter.
- Är företagsgruppen uppdelad i segment/divisioner/affärsområden? I så fall antas att dessa är operativt autonoma.
- Finns autonoma delar inom segmenten? Det kan till exempel vara delar som har förvärvats och som fortfarande har stor grad av självständighet.
- Vilka juridiska enheter bedriver stöd- och hjälpverksamhet till andra delar av den svenska delen av företagsgruppen?
- I multinationella grupper är det vanligt att stödföretagen betjänar både den inhemska och den utländska delen av gruppen. I dessa fall ska interna flöden inom den svenska delen om möjligt elimineras.
- I investmentgrupper samt andra företagsgrupper med liknande verksamhet bildar oftast varje del en egen FE även om de ingår i samma segment.

Med utgångspunkt från kartläggningsarbetet bestäms hur företagsgruppen ska indelas i FE, samt hur värdena ska konsolideras. Ibland har kontakt tagits med gruppens huvudkontor för att kontrollera att den bild som man har efter profileringen stämmer. Dessa kontakter bygger på frivilligt samarbete. Vi har endast kontaktat ett fåtal stora företagsgrupper i detta ärende, det stora flertalet grupper är än så länge skrivbordsprofilerade.

Europeisk profilering

Den europeiska profileringen har utvecklats under de senaste åren av Eurostat i samarbete med medlemsländerna. Varje land ansvarar för att profilera sina företagsgrupper, och det är hela gruppen som ska profileras. När den delen är klar tar partnerprofileringen över då länderna fyller på data

för sina delar (svenska delen av en utländsk företagsgrupp).

Till stöd för den europeiska profileringen finns manualen ”European Business profiling” (se faktarutan för länk). SCB har hittills profilerat 10 stora svenska företagsgrupper, varav tre av dem två gånger. Till det tillkommer cirka 100 utländska företagsgrupper med verksamhet i Sverige där SCB tillsammans med andra länder utfört partnerprofilering. Profileringen utförs i ett verktyg utvecklat av Eurostat, IPT (Interactive Profiling Tool).

SCB har deltagit i europeisk profilering sedan 2017 och arbetet finansieras delvis med EU-bidrag.

Utmaningar i profileringsarbetet

Trots att vi har utvecklat regler och arbetssätt för profileringsarbetet som bygger på EU-manualen om profilering finns det fortfarande stora utmaningar i detta arbete.

En av de stora utmaningarna är att avgöra om en del av en företagsgrupp är tillräckligt operativt autonom för att bilda en FE. Det finns en risk att personer i profileringssteamet gör olika bedömningar. Det beror på att reglerna för operationell autonomi inte är helt tydliga. Läger man också till den europeiska aspekten blir komplexiteten ännu större. Det finns en risk att länderna utvecklar profileringsmetoder som skiljer sig åt i viktiga hänseenden.

För att minska risken för subjektiva bedömningar har SCB:s profileringssteam regelbundna möten där svåra fall diskuteras för att hitta rimliga lösningar (learning by doing). Profileringssteamet har tagit fram ett beslutsträd till stöd för bedömning om autonomi. I arbetet med den europeiska profileringen har ett nätverk av koordinatörer (en deltagare/land) inrättats där den här typen av frågor kan lyftas. Av sekretesskäl är det inte enskilda fall som diskuteras i det forumet utan olika fenomen.

Ytterligare en utmaning är att få företagsgrupperna intresserade av profileringsarbetet och påverkan på den ekonomiska statistiken. Ett syfte med profileringsarbetet är att få bort de interna flödena inom företagsgruppen för att inte överskatta deras

bidrag till Sveriges ekonomi. De som känner till flödena bäst är företagsgrupperna själva. Idag finns det inte någon lagstadgad skyldighet för dem att bistå med den här typen av uppgifter, vilket betyder att allt samarbete sker på frivillig basis.

Tillgången till årsredovisningarna är avgörande för profileringsarbetet eftersom det i dessa framgår vad som hänt ekonomiskt under det aktuella året. Det finns också information om närmaste ägare samt ofta också uppgifter om inköp och försäljning inom företagsgruppen. Då årsredovisningarna publiceras med en viss eftersläpning påverkas aktualiteten i arbetet.

Trots att det finns många och stora utmaningar i arbetet har profileringen bidragit till att skapandet av statistiska enheter förbättrats. På så vis kommer den ekonomiska statistiken ge en mer rättvis bild av verkligheten.

Internationell utblick

För att bättre spegla de multinationella företagsgruppernas ekonomiska aktiviteter och därmed förbättra kvaliteten i den ekonomiska statistiken har EU:s statistikmyndighet, Eurostat, tillsammans med medlemsländerna initierat olika aktiviteter inom globaliseringsområdet under senare tid. Nedan beskrivs initiativ och åtgärder som är aktuella i dagsläget.

Euro Groups Register (EGR)

EGR har utvecklats av Eurostat i samarbete med medlemsländerna samt EFTA-länderna. Det är en databas som innehåller information om företagsgrupper med verksamhet i Europa. Länderna

bidrar med data från sina företags- och koncernregister. Data för bolag utanför EU och EFTA köps in från kommersiella aktörer. Länderna använder sedan data från EGR. SCB använder till exempel data från EGR i undersökningen ”Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet”. EGR regleras i EU-förordningen om europeisk företagsstatistik (2019/2152, se faktarutan för länk). Den europeiska profileringen syftar till att förbättra kvaliteten för de största företagsgrupperna i EGR.

Early Warning System (EWS)

EWS introducerades för några år sedan av Eurostat för att länderna och Eurostat ska ha möjlighet att rapportera stora förändringar i stora företagsgrupper på ett strukturerat sätt. Tanken är att man ska rapportera kommande förändringar, till exempel stora förvärv eller förändringar i kontrollstrukturer, för att i god tid komma överens om hur händelsen ska hanteras i den ekonomiska statistiken i respektive land. Det är enbart de involverade länderna och Eurostat som deltar i varje rapporterat fall, och av sekretesskäl undviker man att nämna företagsgruppens namn. Samarbetet bygger på frivillig grund.

MNEnet

Under 2021 har varje land utsett en MNEnet-koordinator. Den personen ska samordna de globaliseringsrelaterade aktiviteterna beskrivna ovan samt delta i MNEnet-möten med de andra ländernas koordinators. Tanken är att det ska vara ett forum för utbyte av information och erfarenheter. Av sekretesskäl diskuteras inte enskilda företagsgrupper.

Arbete med metoderna för att beräkna BNI

Beräkningarna av ländernas bruttonationalinkomst, BNI, är viktiga bland annat eftersom de ligger till grund för hur mycket EU-avgift respektive land ska betala. EU-kommissionen kräver därför av medlemsländerna att bättre beakta företagsgruppers påverkan på statistiken. Det innebär att länderna har ombetts att välja några stora företagsgrupper med betydande verksamhet i flera andra EU-länder för att kontrollera att dessa speglas korrekt i statistiken i respektive land. Arbetet har pågått under 2021 och ska avslutas i september 2022.

Slutligen kan konstateras att i en omvärld som utvecklas och förändras i en allt snabbare takt ställs det också högre krav på kvalitet och konsistens i den ekonomiska statistiken. Profilering kommer att ge den ekonomiska statistiken nya insikter om hur företagsgrupper och dess enheter väljer att allokera och organisera sig på såväl nationell som europeisk nivå. Därtill främjas samarbetet mellan statistikproducenter både nationellt och internationellt.

Kontaktperson: Caisa Bergman 010-479 64 46

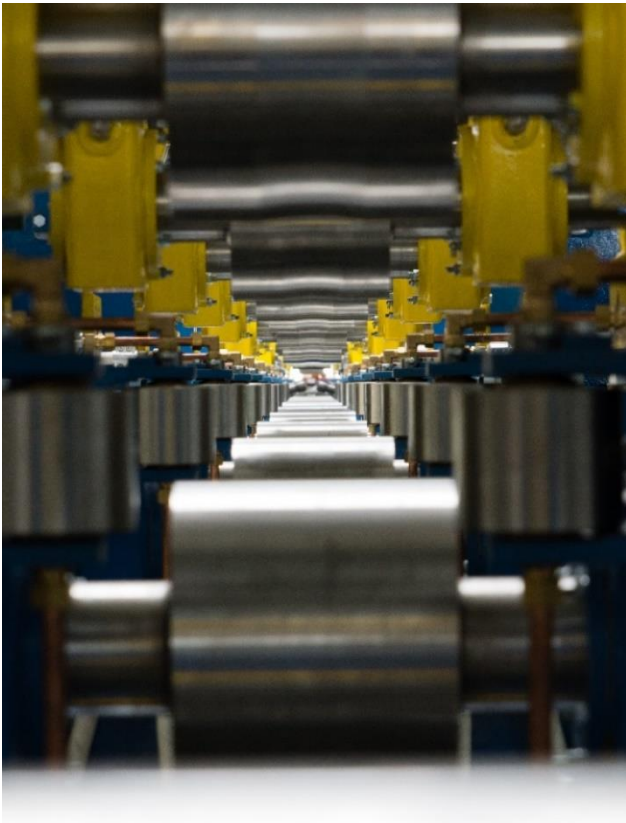
Länkar

Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/2152 om europeisk företagsstatistik: [EUR-Lex - 32019R2152 - EN - EUR-Lex](#)

Rådets förordning (EEG) nr 696/93 om statistiska enheter: [EUR-Lex - 31993R0696 - SV - EUR-Lex](#)

Manualen "European business profiling": [European business profiling – Recommendations manual – 2020 edition - Products Manuals and Guidelines - Eurostat](#)

[Profilering av statistiska enheter \(scb.se\)](#)

Fördjupning del 3

Industrins andel av den svenska ekonomin kommer att öka

Genom SCB:s nya tillämpning av statistiska enheter förändras tolkningen av den ekonomiska statistiken med fokus på den icke-finansiella sektorn. Efter revisionen ökar industrins förädlingsvärde något medan tjänstesektorns minskar.

Den här artikeln belyser hur den nya tillämpningen av företagsenhet kommer att påverka statistiken. De nya tillämpningarna har inte implementerats i det svenska företagsregistret än men har använts vid leveransen av Structural Business Statistics (SBS) till Eurostat för referensår 2018. Därför finns det en möjlighet att jämföra SBS-leveransen för 2018 med resultaten från undersökningen Företagens ekonomi

(FEK) för 2018 för att se vilka skillnader som uppstår i statistiken.

Fakta

Företagens Ekonomi (FEK) avser årsvis statistik över resultat- och balansräkningsdata för hela näringslivet exklusive offentlig förvaltning och finansiella branscher.

Structural Business Statistics (SBS) avser den Europeiska statistikens motsvarighet till europeiska länders FEK-statistik.

Förändringar i företagspopulationen

En omedelbar effekt av den nya tillämpningen av företagsenheter är att det blir färre företag men också fler stora företag. Det kommer också att ske förändringar inom och mellan branscher när juridiska enheter grupperas samman i företagsenheter. En företagsenhet kan endast ha en branschklassificering. Branschtillhörigheten bestäms utifrån den huvudsakliga verksamheten. Det betyder till exempel att förädlingsvärde och antal anställda kan komma att minska i branscher som i större utsträckning fungerar som hjälpverksamhet till andra branscher. I gengäld ökar förädlingsvärde och antal anställda i andra branscher.

Flöden av ekonomiska variabler

Procentuell fördelning efter gruppering till företagsenheter. Totalraden visar antal anställda och förädlingsvärde i miljoner kronor som beräkningen bygger på

Branschgrupp	Antal anställda	Förädlingsvärde
Kvar inom varuproduktion	32,1	37,1
Kvar inom tjänsteproduktion	66,0	60,4
Från tjänsteproduktion till varuproduktion	1,3	2,0
Från varuproduktion till tjänsteproduktion	0,6	0,6
Totalt	2 920 480	2 720 844

Källa: Företagens ekonomi 2018 (SCB)

Anmärkning: Varuproduktion SNI 01–45, tjänsteproduktion SNI 50–99

I tabellen går att utläsa hur fördelningen förändras när de juridiska enheterna grupperas till företagsenheter. Ungefär 66 respektive 60 procent av näringslivets anställda och förädlingsvärde hamnar inom tjänsteproduktionen eftersom flertalet JE kommer att bli fortsatt klassificerade som tjänsteproducerande efter profileringen.

Ungefär 2 procent av förädlingsvärdet som tidigare härstammade från juridiska enheter som ligger i en tjänstebransch kommer dock att omklassas till varuproducerande framöver. Andelen som omklassas från varuproducerande till tjänsteproducerande är betydligt mindre.

+5,6 %

Industrins förädlingsvärde ökar efter översynen

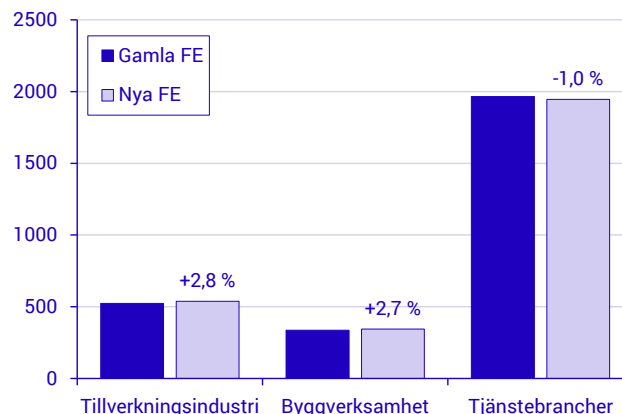
Rapporten [”En ny tillämpning av statistiska enheter”](#) visar att vissa branscher har starka kopplingar sinsemellan. Det har sin grund i hur företagen väljer att organisera sig. Det är till exempel vanligt att industriföretag ofta har handelsbolag där de anställda hittills räknats till tjänstebanscher.

Ingående analyser av det statistiska underlaget för 2018 visar att det efter översynen sker en förflyttning från handelsbranscher till industrin med motsvarande 16 291 anställda. Totalt sett innebär detta att industrin ökar antalet anställda med 14 790 (+2,8 procent), varuproduktionen ökar med 20 291 anställda motsvarande en ökning med knappt 2,2 procent.

”Det sker en förflyttning från handelsbranscher till industrin”

Antal anställda ökar inom industri och bygg

Medelantal anställda i några branscher, tusental. Procentuell förändring med nya företagsenheter

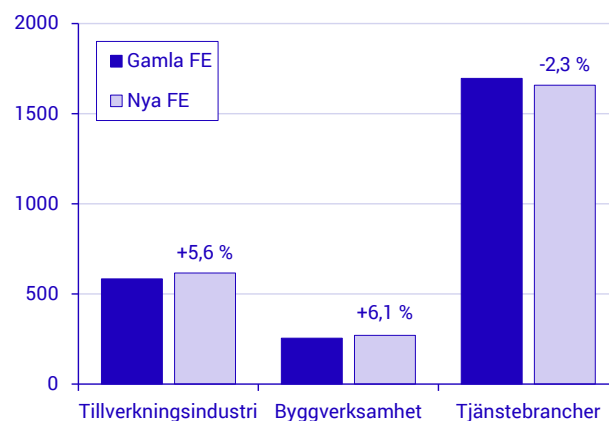
Källa: Företagens ekonomi 2018 och Structural Business Statistics 2018

Tjänstesektorn krymper å andra sidan med motsvarande 20 291 anställda, vilket motsvarar en minskning med 1,0 procent. Detta innebär att branschernas relativa bidrag till BNP också förändras, där industrins förädlingsvärde som helhet ökar med 5,6 procent och tjänstesektorns motsvarighet minskar med 2,3 procent.

Med andra ord, innebär detta att industrin får ett ökat tjänsteinnehåll eftersom många juridiska enheter som tidigare var klassificerade inom tjänstesektorn, exempelvis handelsbolag och holdingbolag, nu klassificeras som hjälpföretag inom industrin.

Branschernas förädlingsvärde påverkas också

Förädlingsvärde i miljarder kronor i några branscher. Procentuell förändring med nya företagsenheter

Källa: Företagens ekonomi 2018 och Structural Business Statistics 2018

Effekter på den ekonomiska statistiken

I föregående avsnitt framkom att det förväntas ske förändringar i statistiken när en ny tillämpning av företagsenhet införs vilket kommer att innebära konsekvenser för tolkningen av den ekonomiska statistiken. Avsnittet utgår från en analys av dels den representativa företagsenheten före profileringen, alltså det gamla företagsenhetsbegreppet som här i praktiken motsvarar en juridisk enhet, och dels den nya tillämpningen med sammansatta företagsenheter som nu innehåller fler juridiska enheter än tidigare.

Den statistiska analysen görs både på makro- och mikronivå. I makroperspektivet beskrivs fördelningen för näringslivet som helhet när viktiga ekonomiska storheter, som produktion, förädlingsvärde, kostnader för inköp av varor och tjänster samt medelantalet anställda beaktas. Jämförelsen visar på hur de ekonomiska värdena skiftar när statistiken övergår till att använda sig av den nya tillämpningen av företagsenhet.

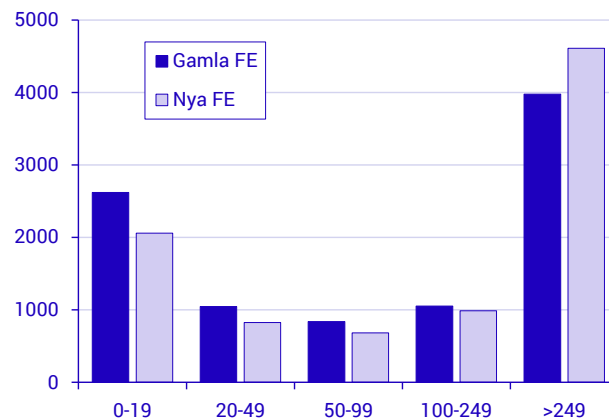
I mikroperspektivet beskrivs konsekvenserna för den enskilda företagsenheten genom att jämföra medianvärden för att visa på hur den representativa företagsenheten har förändrats statistiskt. I huvudsak fokuserar analysen i detta avsnitt på förändringen av variabler som främst är relaterade till företagets output. Det som visas är nettoomsättning i relation till antal anställda och förädlingsvärde per anställd under år 2018.

Betydelsen för näringslivet som helhet

Här beskrivs hur företagsenheter för hela näringslivet ökar respektive minskar i olika storleksklasser vid övergången till nya företagsenheter. Materialet har delats in i storleksklasser baserat på antalet anställda, där klassindelningen är 0–19, 20–49, 50–99 och 100–249 samt fler än 249 anställda.

Nettoomsättning

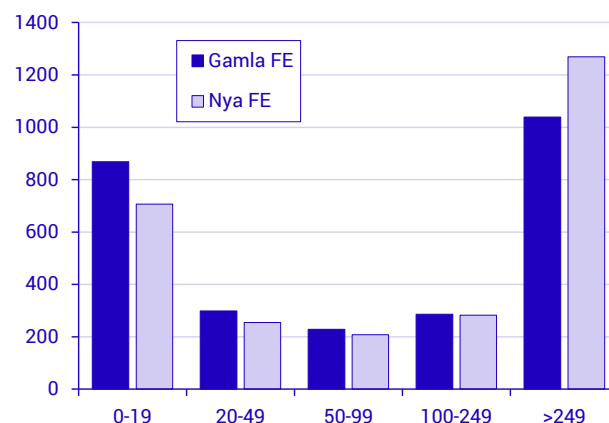
Nettoomsättning i miljarder kronor för näringslivet, uppdelat på storleksklasser

Källa: Företagens ekonomi 2018 och Structural Business Statistics 2018

Förädlingsvärden

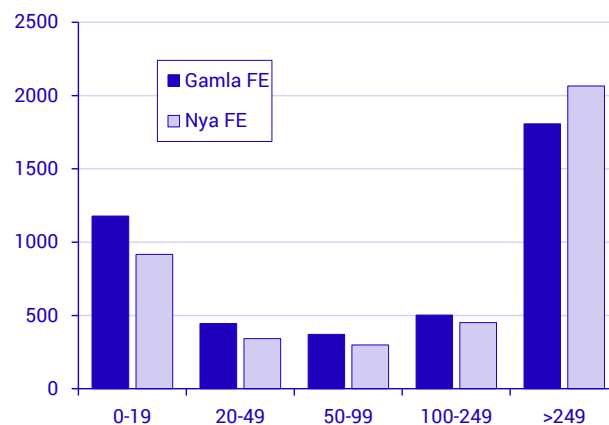
Förädlingsvärde i miljarder kronor för näringslivet, uppdelat på storleksklasser

Källa: Företagens ekonomi 2018 och Structural Business Statistics 2018

Insatsförbrukning

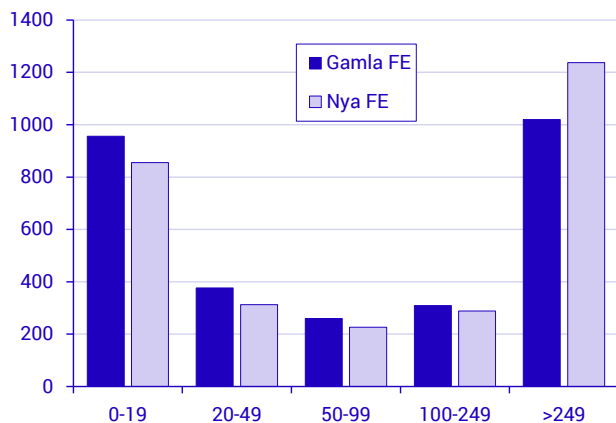
Insatsförbrukning i miljarder kronor för näringslivet, uppdelat på storleksklasser

Källa: Företagens ekonomi 2018 och Structural Business Statistics 2018

Anställda

Medelantal anställda i näringslivet, tusental, uppdelat på storleksklasser

Källa: Företagens ekonomi 2018 och Structural Business Statistics 2018

Gemensamt för nettoomsättning, förädlingsvärde, värdet för insatsförbrukning och antal anställda är att de mörkblå staplarna överstiger de ljusblå utom för de största företagen. Det vill säga att företag med fler än 249 anställda är den enda storleksgruppen där variablerna ökar i värde med den nya tillämpningen av statistiska enheter.

Omflyttningar mellan storleksklasser beror troligtvis på att många små företag med den nya tillämpningen dels fungerar som hjälpverksamhet, dels inte är självständiga utan ingår i en koncern och därmed nu hamnar i en större storleksklass. Den nya storleksindelningen bestäms av antalet anställda inom företagsenheten (den sammansatta företagsenheten).

”Företag med fler än 249 anställda är den enda storleksgrupp där variablerna ökar i värde”

Liknande slutsatser finns i en tidigare publicerad artikel [”Fler stora företag från 2022” \(Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv, nummer 4 2021\)](#).

Den visade att nettoomsättningen totalt kommer att krympa med cirka 4 procent eftersom koncerninterna flöden mellan juridiska enheter inom en sammansatt företagsenhet räknas bort.

Motsvarande effekter uppstår även då handel av insatsvaror inom en koncern räknas bort, totalt innebär detta att den totala kostnaden för inköpta varor och tjänster som ingår i produktion minskar med cirka 5 procent.

Det totala förädlingsvärdet i näringslivet påverkas däremot inte av den nya tillämpningen. En omflyttning sker dock från mindre företagsenheter till större företagsenheter efter implementeringen.

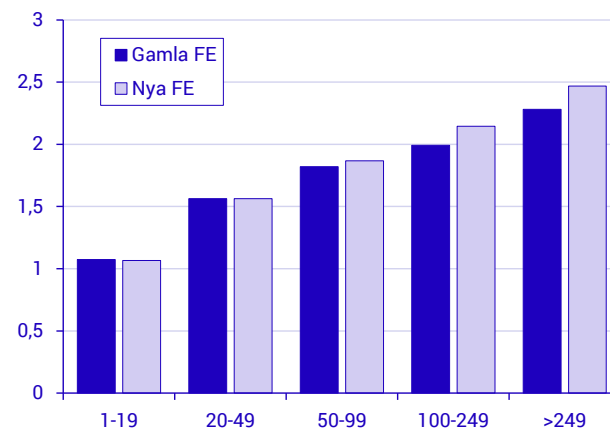
Effekterna för det enskilda företaget

Nedanstående figurer visar medianvärdet av nettoomsättning per anställd och förädlingsvärde per anställd (även kallat arbetsproduktivitet) uppdelad på storleksklass. Detta görs för att illustrera effekterna när ingående juridiska enheter i större utsträckning sätts samman till företagsenheter enligt den nya tillämpningen.

Figurerna är mer tänkta att fungera som illustration och för att ge en fingervisning om att den nya tolkningen av statistiska enheter kräver mer ingående analyser av grunddata innan definitiva slutsatser kan dras.

Omsättning

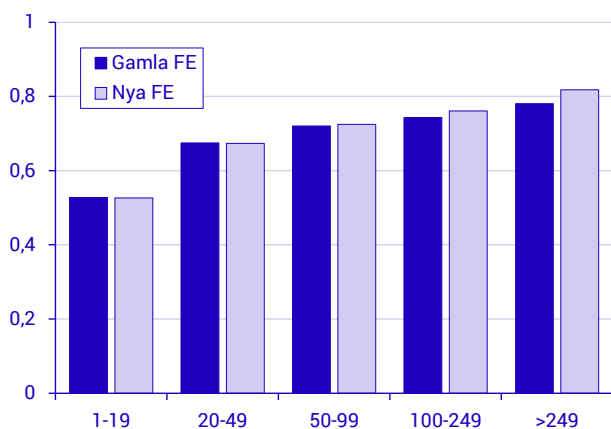
Omsättning per anställd, medianvärde, miljoner kronor

Källa: Företagens ekonomi 2018, Structural Business Statistics 2018

Arbetsproduktiviteten

Förädlingsvärde per anställd, medianvärde, miljoner kronor

Källa: Företagens ekonomi 2018, Structural Business Statistics 2018

Figureerna visar att nettoomsättning per anställd ökar tydligt med storleken på företagsenheterna, både för nya och gamla företagsenheter. Intressant att notera är att gapet i omsättningen per anställd mellan nya och gamla tillämpningen ökar med storleksklasserna. Motsvarande tendens kan även till viss del ses för arbetsproduktiviteten om än inte lika entydigt. Den enskilda effekten för varje mått är svårtolkad eftersom det sker förändringar parallellt i både nettoomsättning respektive förädlingsvärdet samt antal anställda.

Ingående analys av underlaget visar att skillnaderna mellan staplarna i figuren med arbetsproduktiviteten, framförallt i storleksklass 1–19, förklaras av att antalet anställda minskar i något mindre procentuell omfattning jämfört med förädlingsvärdet. Det innebär att relationstalet förädlingsvärde per anställd minskar något inom den minsta storleksklassen när den nya definitionen av statistisk enhet tillämpas. Bland de största företagen ökar produktiviteten, när den nya tillämpningen av företagsenhet används, eftersom förädlingsvärdet i snitt ökar mer än antalet anställda. I snitt ökar antalet anställda med 9 procent medan förädlingsvärdet stiger med hela 16 procent bland de största företagen.

Konsolidering av enskilda juridiska enheter, som tidigare tillhörde de mindre storleksklasserna, resulterade i att antalet anställda och förädlingsvärden krympte i de minsta storleksgrupperna men ökade inom den största.

Utmaningar för framtida analys

Analysen så här långt har endast behandlat tvärsnittjämförelser mellan FEK- och SBS-populationen och ingen analys har gjorts av balansräkningsdata i FEK.

I och med att FEK och SBS kommer att rapporteras parallellt under årgångarna 2018–2021 finns möjligheter att analysera utfallet med både den gamla och nya tillämpningen av FE årsvis men också över tid. Ur ett policyperspektiv kan det därför bli intressant att studera utvecklingen över tid för bland annat företagandet i termer av ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Den nya tillämpningen av företagsenhet är stabilare i och med att förändringar på enskilda juridiska enheter inte påverkar företagsenheten lika mycket som tidigare. Detta gör att analyser kring entreprenörskap och företagandet över tid blir något förändrat och kommer spegla verkligheten bättre.

Exempelvis kan tillväxt inom små och medelstora företag i de gamla tidsserierna ha varit uppblåst på grund av företagets sätt att strukturera sig. Till exempel genom att starta upp en ny juridisk enhet, istället för inom en befintlig juridisk enhet. Det vill säga analyser av entreprenörsaktiviteten i näringslivet riskerade att överskattas när den gamla tillämpningen av företagsenhet användes.

Kontaktperson: Andreas Poldahl 010-479 63 61

Definitioner

Företagsenhet

Företagsenheten, definieras av två huvudprinciper:

1. En företagsenhet ska producera en vara eller tjänst som är tillgänglig på en marknad.
2. Företagsenheten ska även ha kontroll över sina resurser och sitt beslutsfattande.

Företagsenheten ska alltså gruppera samman de verksamheter som krävs för att kunna producera en vara eller tjänst och ha en viss grad av självständighet i förfogandet av resurser för produktionen. Genom att gruppera samman juridiska enheter som hör ihop till en företagsenhet så skapas en enhet som uppfyller principerna i punkterna ovan. I många fall beskriver koncernen företagsenheten bäst och enskilda juridiska enheter är bara en del av produktionen. Större koncerner kan i många fall vara uppdelade i flera företagsenheter i enlighet med principen om självständighet. Detta kan jämföras med den uppdelning i segment som koncerner ofta gör i sin koncernredovisning.

Den nuvarande situationen i SCB:s företagsregister är att majoriteten av företagsenheterna består av endast en juridisk enhet. I praktiken organiserar sig företag ofta i koncerner snarare än inom en och samma juridiska enhet. Det betyder att statistiken påverkas av hur koncernerna väljer att bygga sina strukturer snarare än hur de fungerar som företag i statistisk mening.

En sammansatt företagsenhet - en företagsenhet som består av fler än en juridisk enhet som grupperats tillsammans i en gemensam företagsenhet. Kan till exempel vara lika med koncern.

Referensår

Med referensår menas det år som statistiken har för avsikt att spegla.

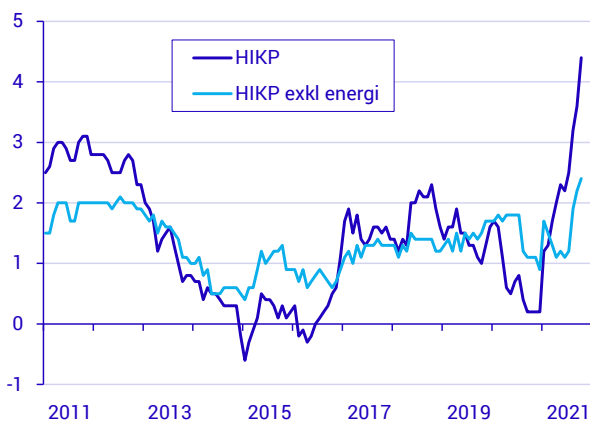

Internationell utblick

Kraftigt ökade energipriser i Europa
Inflationstakten har stigit brant sedan årsskiftet. Främst är det ökade energipriser som drivit upp prisnivån. Norge och Belgien har haft de högsta uppgångarna i Europa.

HIKP, som är det harmoniserade inflationsmått som används vid jämförelse mellan EU-länder, har stigit kraftigt över i stort sett hela Europa sedan årsskiftet. I oktober 2021 låg inflationstakten i EU27 över 4 procent. Med undantag för några få månader 2018 så har den inte legat över 2 procent sedan 2012.

Stigande energipriser främsta bidraget till inflationsuppgången
Inflationstakt i EU27, procentuell årsförändring för HIKP och HIKP exklusive energi

Källa: Eurostat

Den kraftiga återhämtningen i ekonomin under 2021 har drivit upp energipriserna rejält. HIKP exklusive

energi har också ökat under hösten men inte i samma omfattning. Det är många faktorer som har bidragit till de ökade energipriserna. Nu när ekonomin tagit fart, med ökad konsumtion och produktion, är efterfrågan på energi betydligt högre än under 2020. Men också vädret har haft ett finger med i spelet.

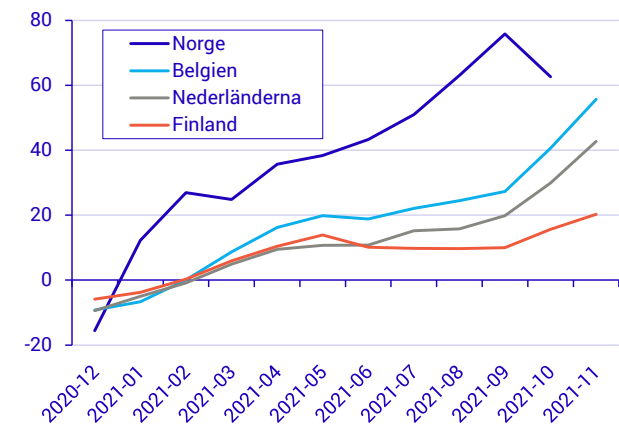
En kall vinter i fjol tärde på gasdepåerna och gaspriserna har rusat i Europa under 2021. Dessutom har oljepriserna under hösten nått de högsta nivåerna på 7 år.

Energipriserna steg mest i Norge

Norge har haft Europas högsta energiprisökningar det senaste året. I september låg indexet HIKP energi i Norge 76 procent högre än i september i fjol. En landspecifik förklaring är de låga vattenreserverna i södra delen av landet till följd av små mängder regn i somras.

Gaspriserna har stigit kraftigt och påverkat energipriserna i bland annat Belgien och Nederländerna

HIKP energi, procentuell årsförändring

Källa: Eurostat

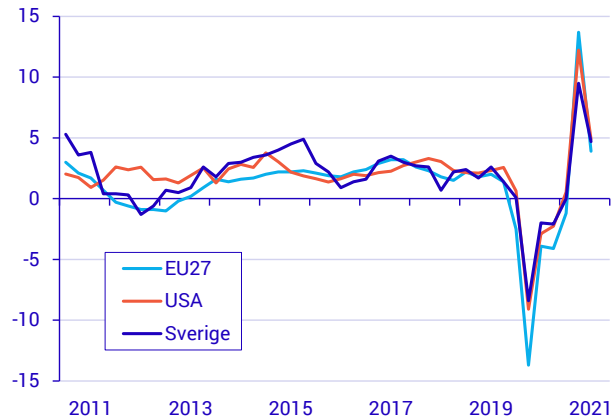
Även gaspriserna har stuckit i väg rejält i Europa under året och var i oktober 8 gånger högre än i mars. Länder som är stora konsumenter av gas, så som Belgien och Nederländerna, har drabbats extra hårt. Finlands energikonsumtion kommer främst från skogen, men även olja och kärnkraft ger betydande energitillförsel. Prisökningarna på energi har i Finland varit lägre än i många andra europeiska länder under hösten.

Kontaktperson: Caroline Ahlstrand 010-479 43 33

Indikatorer för Sverige, EU och USA

Hög BNP-tillväxt i årstakt även tredje kvartalet

BNP-tillväxt i procent jämfört med motsv. kvartal föregående år

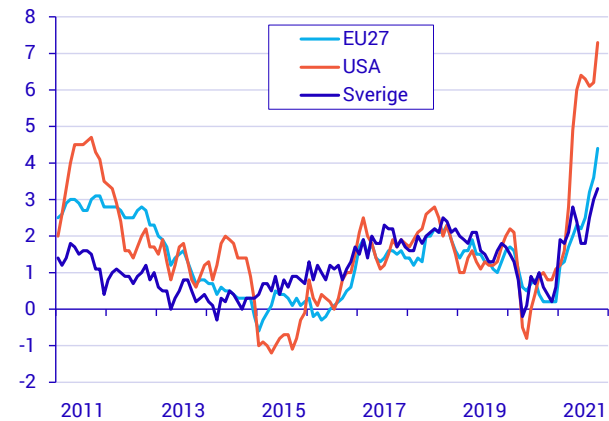

Källa: Eurostat, OECD och SCB

- BNP-tillväxten var fortsatt stark tredje kvartalet, men inte lika hög som andra kvartalet 2021.
- USA och Sverige hade en något högre tillväxt än EU27, men skillnaderna var mindre än under det andra kvartalet. BNP-tillväxten var 4,9 respektive 4,7 procent i USA och Sverige medan den i EU var 3,9 procent.

Inflationen i USA fortsatt mycket hög

HIKP, årsförändring i procent

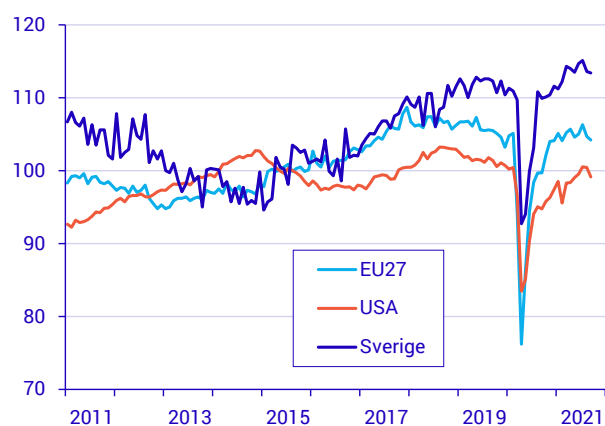

Källa: Eurostat

- Inflationen i USA steg kraftigt första halvåret i år, från 1,2 procent i januari till 6,4 procent i juni. Den har legat kvar på över 6 procent sedan dess och ökade till 7,3 procent i oktober.
- Även i EU har inflationen stigit under året. EU27 hade i oktober en inflationstakt på 4,4 procent medan den i Sverige låg på 3,3 procent.

Industriproduktionen har planat ut

Industriproduktionsindex 2015=100, säsongrensat

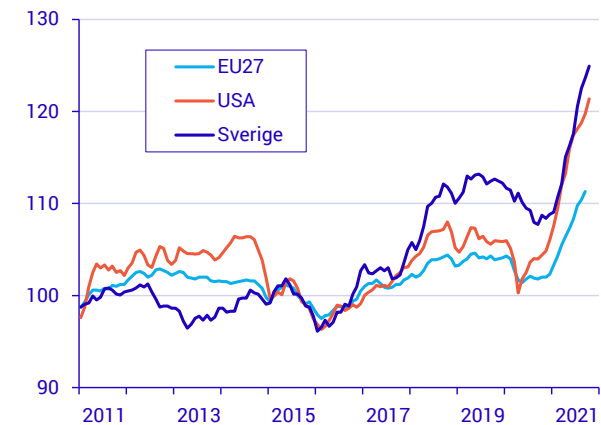

Källa: OECD

- Industriproduktionen i Sverige återhämtade sig snabbt efter raset förra våren. I början av 2021 fortsatte uppgången men den har planat ut något de senaste månaderna.
- I USA tog återhämtningen för industrins produktionsvolym lite längre tid än i EU och Sverige. I augusti låg de dock åter på samma nivå som före krisen.

Producentpriserna har stigit snabbt i år

Producentprisindex industrin, index 2015=100

Källa: OECD

- Nedgången i de svenska producentpriserna under 2020 hämtades upp redan i våras och sedan dess har priserna skjutit i höjden.
- I oktober var producentpriserna inom industrin i Sverige och USA 15 respektive 16 procent högre än motsvarande månad i fjol. I EU-länderna var prisökningstakten 9 procent i september.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Bildkällor: Omslag - patrick-fore Unsplash

Sidan 4 - iStock

Sidan 7 - Pixabay

Sidan 9 - john-barkiple Unsplash

Sidan 15 - iStock

Sidan 16 - naruedom, iStock

Sidan 18 - iStock

Sidan 20 - iStock

Sidan 26 - Comfreak, Pixabay

ISSN: 1653-3828 (Online)

URN:NBN:SE:SCB-2021-A28T12112_pdf

Ansvarig utgivare: Mattias Björling

Redaktion: Johannes Holmberg (redaktör)

Caroline Ahlstrand

Monica Andersson

Kontakta oss via e-post: ekstat@scb.se

Copyright: SCB. Citera gärna, men uppge källa

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se